

ปัญหา ป.ธ. ๓
 ปัญหา บาลีไวยากรณ์
 สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๖

๑. พยัญชนะในภาษาบาลี ต่างจากสระอย่างไรบ้าง ฯ พยัญชนะไหนประกอปกกับสระได้ทั่วไป ฯ และพยัญชนะไหนประกอปกได้ไม่ทั่วไป ฯ
๒. สัญญโค ในพยัญชนะสนธิ มีวิธีช้อนอย่างไรบ้าง ฯ จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างมาประกอปกด้วย ฯ อุกยมเปตสฺส เป็นสนธิอะไร ฯ ตัดและต่ออย่างไร ฯ
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้
 - ก. คุณนามชั้นวิเสส มีลักษณะอย่างไร ฯ
 - ข. ภควติ มีวิธีทำตัวอย่างไร ฯ
 - ค. ราชคหํ เป็นนามนามชนิดไหน ฯ
 - ฌ. เอกสังขยา กับ เอกสัพพนาม ต่างกันอย่างไร ฯ
 - ง. ทา, ธ ปัจจย เป็นเครื่องหมายวิภัตติอะไร ฯ
๔. จงแก้คำที่เห็นว่าผิดในประโยคต่อไปนี้ ให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์
 - ก. ภิกขุโน สหสฺสํ ฌมฺมสภายํ สนฺนิปตีสฺสุ ฯ
 - ข. เถโร ปฺนปฺปฺนํ ปุจฺฉินฺนฺโต ฌณฺหิ อเหตุํ ฯ
 - ค. สีลวา กุมาริกา อตฺตโน นาคํ ลพฺภติ ฯ
 - ฌ. มยํ วิสตีณํ ภิกขุณฺํ ภิกขํ ทสฺสามิ ฯ
 - ง. เทวทตฺโต สงฺฆํ ภิชฺชิสฺสตี ฯ
๕. โปธิ ในคำว่า โปธิสฺสโต, โปธิฉานตฺถาย, โปธิรุกขมูเล คำไหนเป็นรูปและสาธนะอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาให้ดู ฯ

๖. ในกัมมชารยสมานัน วิเสสนบุพพท กับ วิเสสนุตตรบท ต่างกันอย่างไร ๑ จตุราสีติโยชนสหสุลล เป็นสมาสอะไรบ้าง จงตั้งวิเคราะห์มาตามลำดับ ๑
๗. ฉิก ปัจจย มีในตัทธิตไหนบ้าง ๑ และใช้ต่างกันอย่างไร ๑ อารอกุญ, อาพาธิโก (ปุริโส), ปณฺณรสมํ (ทินํ) ลงปัจจยอะไร ๑ ในตัทธิตไหน ๑ จงตั้งวิเคราะห์มาคูล ๑

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. พยัญชนะในภาษาบาลี ต่างจากสระอย่างนี้ คือ พยัญชนะออกเสียงไม่ได้ ตามลำพังเหมือนสระ ต้องอาศัยสระ จึงจะออกเสียงได้ ฯ

พยัญชนะที่ประกอบกับสระได้ทั่วไป คือ ก ข ค ฉ ง, จ ฌ ช จ, ฎ ฐ ฑ ฒ, ต ถ ท ธ น, ป ผ พ ภ ม, ย ร ล ว ส ห พ ฯ

พยัญชนะที่ประกอบกับสระได้ไม่ทั่วไป คือ อ ประกอบได้เฉพาะสระที่เป็นรัสสะเท่านั้น คือ ต้องไปตามหลังสระ อ อิ อุ เสมอ เช่น อหํ เสตุ อกาสี ฯ

๒. สัญญโค ในพยัญชนะสนธิ มีวิธีซ้อนอย่างนี้ คือ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกันอย่างหนึ่ง ตัวอย่าง เช่น อิธ-ปโมทติ เป็น อิธปโมทติ เป็นต้น

ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปไม่เหมือนกันอย่างหนึ่ง คือ พยัญชนะที่ ๑ ซ่อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคของตนได้ พยัญชนะที่ ๓ ซ่อนหน้าพยัญชนะที่ ๓ และที่ ๔ ในวรรคของตนได้

พยัญชนะที่ ๕ ซ่อนหน้าพยัญชนะทุกตัวในวรรคของตนได้ เว้นพยัญชนะ คือ ง ซึ่งเป็นตัวสะกด ซ่อนพยัญชนะทั้ง ๔ ในวรรคของตนได้ แต่ซ่อนหน้าตัวเองไม่ได้ ตัวอย่าง เช่น จตุตถาริ-จทานนิ เป็น จตุตถาริฏจทานนิ เป็นต้น ฯ

อุภยมุเปตตสฺส เป็นอาเทศนิกคหิตสนธิ และโลปสระสนธิ ฯ ตัดเป็น อุภยฺ-ปิ-เอตตสฺส

ระหว่าง อุภยฺ-ปิ พยัญชนะวรรคอยู่ข้างหลัง มีนิกคหิตอยู่ข้างหน้า ให้แปลงนิกคหิตเป็นพยัญชนะที่สุควรรคได้ แปลงนิกคหิตที่ อุภยฺ เป็น ม ต่อเป็น อุภยมุปี

ระหว่าง อุกยมปิ – เอตตสฺส ธรรมดาและธรรมดาไม่มีพยัญชนะอื่นคั่น
ในระหว่าง ลบธรรมดา คือ อี ที่ อุกยมปิ ต่อเป็น อุกยมเปตตสฺส ฯ

๓. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้ คือ

ก. คุณนามชั้นวิเสส มีลักษณะอย่างนี้ คือ เป็นคุณนามที่แสดง
ความดี หรือความชั่วมากหรือน้อยกว่าปกติ เหมือนคำว่า ปณฺฑิตตโร
เป็นบัณฑิตกว่า ปาปตโร เป็นบาปกว่า ไซฺ ทร อีย อียิสฺสก ปัจจย
ในศัพท์ต่อท้ายคุณนามชั้นปกติบ้าง ไซฺอุปสฺส อติ (ยัง) นำหน้าบ้าง ฯ

ข. ภควติ มีวิธีทำตัวอย่างนี้ คือ ภควติ ศัพท์เดิมเป็น ภควนฺตุ ลง สฺมี
สัตตมีวิภคฺติ เอกวจนะ เอา นฺตุ กับ สฺมี เป็น ติ สำเร็จรูปเป็น ภควติ ฯ

ค. ราชคหํ เป็นนามนามชนิดที่เป็นอสาธารณนาม ฯ

ฅ. เอกสังขยา กับ เอกสัพพนาม ต่างกันอย่างนี้ คือ เอกสังขยา เป็นได้
แต่เอกวจนะอย่างเดียว ส่วนเอกสัพพนาม เป็นทวิวจนะ ฯ

ง. ทา ปัจจย เป็นเครื่องหมายสัตตมีวิภคฺติลงในกาล ฆ ปัจจย
เป็นเครื่องหมายสัตตมีวิภคฺติ ฯ

๔. ได้แก้คำที่เห็นว่าผิดในประโยคต่อไปนี้ ให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ดังนี้

ก. ภิกฺขุณฺโณ สหสฺสํ ฆมฺมสภายํ สนฺนิปติ ฯ

ข. เถโร ปฺนปฺปฺนํ ปุจฺฉิยมาโน ตฺนฺนํ อโหสิ ฯ

ค. สีลวดี กุมาริกา อตฺตโน นาคํ ลภติ ฯ

ฅ. มยฺ วิสฺตียา ภิกฺขุณฺโณ ภิกฺขํ ทสฺสาม หรือ อหํ วิสฺตียา ภิกฺขุณฺโณ ภิกฺขํ
ทสฺสามิ ฯ

ง. เทวทฺโต สฺงมํ ภินฺทิสฺสติ ฯ

๕. โโพธิ ในคำว่า โพธิสฺสโต เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ วิเคราะห์ว่า พุชฺฌิสฺสติ
โพธิ (สฺสโต) หรือ พุชฺฌตฺติ โพธิ (สฺสโต)

โพธิ ในคำว่า โพธิธานฺตฺถาย เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ วิเคราะห์ว่า
พุชฺฌติ เตนาคิ โพธิ (ธานํ)

โพธิ ในคำว่า **โพธิรุกขมูเล** เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ วิเคราะห์ว่า **พหุณติ** **เอตถาติ** **โพธิ** (**รุกโข**) ฯ

๖. ในกัมมชารยสมานั้น วิเสสนบุพพท กับ วิเสสนุตตรบท ต่างกันเช่นนี้ คือ วิเสสนบุพพท มีบทวิเสสนะอยู่ต้น บทประธานอยู่หลัง อุทาหรณ์ **มหนโต ปุริโส = มหาปุริโส** บุรุษใหญ่ ส่วน วิเสสนุตตรบท มีบทวิเสสนะอยู่หลัง บทประธานอยู่หน้า อุทาหรณ์ **สตโต วิเสโส = สตตวิเสโส** สัตว์วิเศษ ฯ

จตุราสีติโยชนสหสุต เป็นสมาหารทikusมาส มีบัญญัติปฐิสมาส เป็นภายใน ตั้งวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

ฉ.ตป.วิ. โยชนานํ สหสุตานิ โยชนสหสุตานิ

ส.ทคฺ.วิ. จตุราสีติ โยชนสหสุตานิ จตุราสีติโยชนสหสุต ฯ

๗. **ฉิก** ปัจจย มีในโคตตตัทธิตี และตรตยาทิตัทธิตี ฯ ใช้ต่างกันเช่นนี้ คือ **ฉิก** ปัจจยในโคตตตัทธิตีใช้แทนศัพท์ได้เฉพาะ **“อปจย”** ศัพท์อย่างเดียว ส่วน **ฉิก** ปัจจยในตรตยาทิตัทธิตีใช้แทนศัพท์ได้ทั่วไปไม่จำกัด ฯ

อาโรคฺย ลง **ณฺย** ปัจจย ฯ ในภาวตัทธิตี ฯ วิเคราะห์ว่า **อโรคฺสฺส** **ภาโว** **อาโรคฺย**

อาพาธิโก (**ปุริโส**) ลง **อิก** ปัจจย ฯ ในตัทธิตัทธิตัทธิตี ฯ วิเคราะห์ว่า **อาพาโ** **อฺสฺส** **อฺตฺถิตี** **อาพาธิโก** (**ปุริโส**) หรือลง **ฉิก** ปัจจย ในตรตยาทิตัทธิตี วิเคราะห์ว่า **อาพาเชน** **นियฺตุโต** **อาพาธิโก** (**ปุริโส**)

ปณฺณรสมํ (**ทินํ**) ลง **ม** ปัจจย ฯ ในปฺรณตัทธิตี ฯ วิเคราะห์ว่า **ปณฺณรสนนํ** **ปฺรณํ** **ปณฺณรสมํ** (**ทินํ**) ฯ